

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ અપ્લિકેશન નં. ૯૩૧૫/૨૦૧૬

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

=====

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના રીપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી છે?	ના
૨	રીપોર્ટરને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા
૩	શું ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?	ના
૪	શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સમાયેલ છે?	ના

=====

દિલસુખભાઈ ગોવિંદભાઈ રાઠોડ

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય ૧

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ તરફથી એસએએન એસોસિએટ્સ એલએલપી(ટકપપ) માટે
શ્રી આલોક ઠક્કર

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧ તરફથી શ્રી સ્વપ્નેશ્વર ગૌતમ, એજુપી

સામાવાળા(ઓ) નં. ૨ તરફથી શ્રી દીપક આર. દવે(૧૨૩૨)

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી એ.એસ. સુપેહિયા

તારીખ : ૧૬/૦૮/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. હાલની પિટિશન, અન્ય બાબતો સાથે, નીચે મુજબની અરજોની માંગણી સાથે
દાખલ કરવામાં આવી છે:

“(એ)***

(બી) આપ નામદાર મહેરબાની કરીને મેન્ડામસની રિટ અથવા મેન્ડામસના પ્રકારની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ, હુકમ અથવા નિર્દેશ જારી કરશો, જેમાં હાલના સામાવાળા નં. ૨ ને પ્રશ્ન નં. ૩૪ અને પ્રશ્ન નં. ૩૯ ના સંબંધમાં સાચા જવાબો ધ્યાને લેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે અને નવી મેરિટ યાદી/પ્રતીક્ષા યાદી/પસંદગી યાદી સાથે આગળ આવવાનો વિશેષ નિર્દેશ આપવામાં આવે.

(સી) આપ નામદાર મહેરબાની કરીને હાલના સામાવાળાઓને હાલની પિટિશનના આખરી નિકાલ સુધી આગળની કોઈ પરીક્ષા ન યોજવાનો વિશેષ નિર્દેશ કરશો અથવા વૈકલ્પિક રીતે સામાવાળાઓને હાલની પિટિશનના પરિણામને આધીન નિમણૂકો કરવાનો નિર્દેશ કરવાની મહેરબાની કરશો.”

૨. અરજદાર અન્ય વ્યક્તિઓ સાથે "ઇલેક્ટ્રિક આસિસ્ટન્ટ" ની જગ્યા માટેની લેખિત પરીક્ષામાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા જે સામાવાળા નં. ૨ દ્વારા તારીખ ૧૪.૦૬.૨૦૧૫ ના રોજ યોજવામાં આવી હતી. સદર પરીક્ષામાં કુલ ૨૬૬૩ ઉમેદવારો ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને પરિણામ તારીખ ૧૩.૦૭.૨૦૧૫ ના રોજ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. અરજદારનો એવો કેસ છે કે તેમણે ૭૦.૧૫ ગુણ

મેળવ્યા છે અને પાંચ(૫) પ્રશ્નો હોવાથી, જેના જવાબો ખોટા હતા, તેમણે તેને સુધારવા માટે સામાવાળા સત્તામંડળને તારીખ ૧૦.૦૮.૨૦૧૫ ના રોજ રજૂઆત કરી હતી. ત્યારબાદ, ફરીથી તારીખ ૧૨.૦૨.૨૦૧૬ ના પત્રવ્યવહાર દ્વારા, જવાબો સુધારવામાં ન આવ્યા હોવાથી, તેઓ ફરીથી સામાવાળા સત્તામંડળ સમક્ષ ગયા હતા. અરજદારનો એવો કેસ છે કે તેમની રજૂઆતો પછી, પાંચ(૫) પ્રશ્નોમાંથી, ત્રણ(૩) સુધારવામાં આવ્યા હતા અને બાકીના બે(૨) સામાવાળા સત્તામંડળ દ્વારા સુધારવામાં આવ્યા ન હતા અને તે મુજબ એક પસંદગી યાદી તૈયાર કરવામાં આવી હતી, જેમાં અરજદારનું નામ સામેલ ન હતું.

૩. અરજદાર તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી આલોક ઠક્કરે અરજદાર દ્વારા તેમની રજૂઆતમાં ઉલ્લેખ કરવામાં આવેલ પાંચ(૫) પ્રશ્નો તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોર્યું છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન નં. ૫ અને ૧૫ નો સંબંધ છે, સામાવાળા સત્તામંડળોએ તેને સુધારી લીધા છે, જો કે, જ્યાં સુધી પ્રશ્ન નં. ૩૪, ૩૯ અને ૪૯ નો સંબંધ છે, તે સુધારવામાં આવ્યા ન હોવાથી, અરજદાર વધારાના ગુણ મેળવવા માટે હકદાર છે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં ધ્યાન દોર્યું છે કે પ્રશ્ન નં. ૩૪, જે "યુનિટ ઓફ કેપેસિટર" નો સંદર્ભ આપે છે, તે અંગે તેમણે રજૂઆત કરી છે કે અરજદારે ઉપરોક્ત પ્રશ્નનો જવાબ વિકલ્પ "એ" એટલે કે "ફેરાડ" સાથે આપ્યો છે, જે સાચો છે અને તેમને તે માટે એક ગુણ ફાળવવો જોઈતો હતો, તેમ છતાં, સામાવાળા સત્તામંડળો અનુસાર વિકલ્પ "ડી" એટલે કે "ફેરાડ એન્ડ માઈક્રો ફેરાડ" સાચો હોવાના કારણોસર તેમને તે આપવામાં આવ્યો

નથી. વધુમાં, વિજ્ઞાન વકીલ દ્વારા પાના નં. ૩૨ પર પરિશિષ્ટ કરેલ દસ્તાવેજો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, જેનો સ્ત્રોત ઇન્ટરનેટ પરથી છે, જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રશ્ન નં. ૩૪ નો સાચો જવાબ "ફેરાડ" હશે અને તેથી, અરજદારને એક ગુણ ફાળવવો જોઈએ. જ્યાં સુધી પ્રશ્ન નં. ૩૯ નો સંબંધ છે, અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલ જવાબની ચોકસાઈ બાબતે કોઈ વિવાદ નથી અને તેથી, તેમને તે માટે એક ગુણ આપવામાં આવેલ છે. પ્રશ્ન નં. ૪૯ ના સંબંધમાં, અરજદારે સ્વીકાર્યું છે કે તે ખોટો છે તેથી, તેમને તે માટે કોઈ વધારાનો ગુણ મળશે નહીં. આમ, એકમાત્ર મુદ્દો, જે બાકી રહે છે તે પ્રશ્ન નં. ૩૪ નો હશે, જેનો જવાબ અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ઇન્ટરનેટના સ્ત્રોત મુજબ, અરજદાર દ્વારા આપવામાં આવેલ જવાબ સાચો હતો અને તેમને એક ગુણ ફાળવવો જોઈએ અને જો તેમને તે ફાળવવામાં આવે, તો તેમને નિમણૂક મળી જશે.

૪. તેનાથી વિરુદ્ધ, સામાવાળા નં. ૨ તરફથી વિજ્ઞાન વકીલ શ્રી દીપક દવેએ રજૂઆત કરી છે કે કેપેસિટરના એકમ (યુનિટ ઓફ કેપેસિટર) અંગેના પ્રશ્ન નં. ૩૪ માટે સાચો વિકલ્પ "ડી" એટલે કે "ફેરાડ એન્ડ માઈક્રો ફેરાડ" હશે અને વિકલ્પ "એ" એટલે કે "ફેરાડ" નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી છે કે ઉપરોક્ત અભિપ્રાય પેપર સેટ કરનાર અધિક્ષક ઇજનેર દ્વારા વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો છે, જે એક નિષ્ણાત વ્યક્તિ છે અને પીજીવીસીએલના સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા ઉમેદવારોના પરિણામોમાં ફેરફાર/સુધારો કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અને ફરીથી,

સુધારેલી આન્સર કીના આધારે, તમામ ઉમેદવારોની ઓએમઆર શીટ ફરીથી સ્કેન કરવામાં આવી હતી અને પસંદગી યાદી / પ્રતીક્ષા યાદી તારીખ ૧૮.૧૨.૨૦૧૫ ના રોજ સુધારવામાં આવી હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તે મુજબ, પ્રશ્નવાળી જગ્યા માટે ૧૫૪ ઉમેદવારોની બીજી ફાળવણી તારીખ ૨૮.૦૧.૨૦૧૬ ના રોજ વિવિધ વર્તુળ કચેરીઓમાં કરવામાં આવી હતી. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે ઉપરોક્ત આન્સર કી નિષ્ણાત વ્યક્તિઓ દ્વારા સુધારવામાં આવી છે અને કેપેસિટરનો એકમ "ફેરાડ એન્ડ માઈક્રો ફેરાડ" છે અને તેથી જ, વિકલ્પ "ડી" સાચો જવાબ હશે અને પરિણામે, અરજદાર, જેમણે વિકલ્પ "એ" પસંદ કર્યો હતો, તેમને તે માટે એક ગુણ ફાળવી શકાય નહીં.

પ. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોને સાંભળવામાં આવ્યા.

૬. રિટ પિટિશનમાંનો મુદ્દો પ્રશ્ન નં. ૩૪ માટે એક ગુણની ફાળવણી પૂરતો મર્યાદિત છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“પ્ર.૩૪	યુનિટ	ઓફ	કેપેસિટર?
જ.૩૪ (એ) ફેરાડ		(બી) માઈક્રો ફેરાડ	
(સી) એ અને બી માંથી કોઈ નહીં	(ડી) એ અને બી બંને”		

૭. અરજદારે આ સંબંધમાં ઇન્ટરનેટ પરથી કોઈ સ્ત્રોત પર આધાર રાખ્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે સાચો જવાબ વિકલ્પ "એ" એટલે કે ફેરાડ હશે અને તેથી, તેઓ એક ગુણ મેળવવા માટે હકદાર બનશે.

૮. એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે અરજદારે રજૂઆત કર્યા પછી, સામાવાળા સત્તામંડળોએ આન્સર કી સુધારી હતી અને તે મુજબ, ઉમેદવારોને ગુણ ફાળવ્યા હતા. જો કે, પ્રશ્ન નં. ૩૪ નો મુદ્દો બાકી રહે છે અને નિષ્ણાતોના અભિપ્રાય મુજબ, સાચો જવાબ વિકલ્પ "ડી" એટલે કે "ફેરાડ એન્ડ માઈક્રો ફેરાડ" હશે અને વિકલ્પ "એ" નહીં.

૯. આ તબક્કે, ઉત્તર પ્રદેશ પબ્લિક સર્વિસ કમિશન શ્રુ ઇટ્સ ચેરમેન અને અન્ય વિરુદ્ધ રાહુલ સિંહ અને અન્ય, (૨૦૧૮) ૭ એસસીસી ૨૫૪ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે બંધારણીય પદના કાર્યક્ષેત્રની તપાસ કરતી વખતે, નિષ્ણાત સમિતિ દ્વારા આપવામાં આવેલા કી જવાબોમાં હસ્તક્ષેપ કરતી વખતે, નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

૯. કાનપુર યુનિવર્સિટી, શ્રુ વાઈસ ચાન્સેલર અને અન્ય વિરુદ્ધ સમીર ગુપ્તા અને અન્ય ૧ માં, આ અદાલત કમ્બાઈન્ડ પ્રી મેડિકલ ટેસ્ટ સંબંધિત કેસ સાથે કામ કરી રહી હતી. સ્વીકૃત રીતે, પરીક્ષા પેપર સેટ કરનારે પોતે જ કી જવાબો આપ્યા હતા અને પરીક્ષક દ્વારા આપવામાં આવેલા કી જવાબોની ચોકસાઈની ચકાસણી કરવા અથવા તેનું મોડરેશન કરવા માટે કોઈ સમિતિઓ ન હતી. આ અદાલતે અલ્લાબાદ હાઈકોર્ટના તે અભિપ્રાયને માન્ય રાખ્યો હતો કે વિદ્યાર્થીઓએ સાબિત કર્યું હતું કે ૩ કી જવાબો ખોટા હતા. અદાલતના નીચે મુજબના અવલોકનો સુસંગત છે:

"૧૬.....અમે સંમત છીએ કે જ્યાં સુધી કી જવાબ ખોટો સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી તેને સાચો માનવો જોઈએ અને અનુમાનિત દલીલની પ્રક્રિયા દ્વારા અથવા તાર્કિકીકરણની પ્રક્રિયા દ્વારા તેને ખોટો ગણવો જોઈએ નહીં. તે સ્પષ્ટપણે ખોટો હોવાનું દર્શાવવું આવશ્યક છે, એટલે કે, તે એવો હોવો જોઈએ જેને સંબંધિત વિષયમાં પારંગત વ્યક્તિઓનું કોઈ વ્યાજબી જૂથ સાચો ન માને"

અદાલતે આગળના નિર્દેશો આપ્યા પરંતુ આપણે મુખ્યત્વે એક નિર્દેશ સાથે સંબંધ છે કે રાજ્ય સરકારે પેપર સેટર્સ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા કી જવાબોના મોડરેશન માટે એક વ્યવસ્થા ઘડી કાઢવી જોઈએ.

૧૦. ૨૯ વિજય સિંહ અને અન્ય વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય અને અન્ય ૨ માં, આ અદાલતે શ્રેણીબદ્ધ ન્યાયિક ચુકાદાઓનો સંદર્ભ લીધા પછી કાનૂની સ્થિતિને નીચેના શબ્દોમાં સંક્ષિપ્ત કરી છે:
"૩૦. તેથી, આ વિષય પરનો કાયદો તદ્દન સ્પષ્ટ છે અને અમે ફક્ત કેટલાક મહત્વપૂર્ણ તારણોને પ્રકાશિત કરવા માંગીએ છીએ. તે નીચે મુજબ છે:

૩૦.૧. જો પરીક્ષાનું સંચાલન કરતો કાયદો, સદર નિયમ કે વિનિયમ હકના ભાગરૂપે ઉત્તરવહીના પુનઃમૂલ્યાંકન અથવા ઉત્તરવહીની ચકાસણીની પરવાનગી આપે છે, તો પરીક્ષાનું સંચાલન કરનાર સત્તામંડળ તેની પરવાનગી આપી શકે છે;

૩૦.૨. જો પરીક્ષાનું સંચાલન કરતો કાયદો, સદર નિયમ કે વિનિયમ ઉત્તરવહીના પુનઃમૂલ્યાંકન કે ચકાસણીની પરવાનગી આપતો નથી (તેને પ્રતિબંધિત કરવાથી ભિન્ન), તો અદાલત પુનઃમૂલ્યાંકન અથવા ચકાસણીની પરવાનગી ત્યારે જ આપી શકે છે જો તે કોઈપણ "અનુમાનિત દલીલની પ્રક્રિયા અથવા તાર્કિકીકરણની પ્રક્રિયા" વિના અત્યંત સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવે અને માત્ર દુર્લભ અથવા અપવાદરૂપ કેસોમાં જ જ્યાં નોંધપાત્ર ભૂલ કરવામાં આવી હોય;

૩૦.૩. અદાલતે ઉમેદવારની ઉત્તરવહીઓનું બિલકુલ પુનઃમૂલ્યાંકન કે ચકાસણી કરવી જોઈએ નહીં - આ બાબતમાં તેની પાસે કોઈ નિષ્ણાતતા નથી અને શૈક્ષણિક બાબતો શિક્ષણવિદો પર છોડી દેવી શ્રેષ્ઠ છે;

૩૦.૪. અદાલતે કી જવાબોની ચોકસાઈ માની લેવી જોઈએ અને તે ધારણા પર આગળ વધવું જોઈએ; અને

૩૦.૫. શંકાના કિસ્સામાં, લાભ ઉમેદવારને બદલે પરીક્ષા સત્તામંડળને મળવો જોઈએ."

૧૧. અમે ફક્ત ૩૧ અને ૩૨ માં નીચેના અવલોકનોનો પણ સંદર્ભ લઈ શકીએ છીએ જે દર્શાવે છે કે બંધારણીય અદાલતોએ આવી બાબતોમાં શા માટે સંયમ રાખવો જોઈએ:(૨૯ વિજય સિંહ કેસ, એસસીસી પાનું ૩૬૯)

"૩૧. અમારા તરફથી અમે ઉમેરી શકીએ છીએ કે ઉત્તરવહીના પુનઃમૂલ્યાંકનનો નિર્દેશ આપવા કે ન આપવાની બાબતમાં સહાનુભૂતિ કે

દયા કોઈ ભૂમિકા ભજવતી નથી. જો પરીક્ષા સત્તામંડળ દ્વારા કોઈ ભૂલ કરવામાં આવે છે, તો ઉમેદવારોનો સમગ્ર વર્ગ ભોગવે છે. માત્ર એટલા માટે સમગ્ર પરીક્ષા પ્રક્રિયા પાટા પરથી ઉતારી દેવાને પાત્ર નથી કારણ કે કેટલાક ઉમેદવારો નિરાશ અથવા અસંતુષ્ટ છે અથવા ભૂલભરેલા પ્રશ્ન કે ભૂલભરેલા જવાબથી તેમની સાથે કોઈ અન્યાય થયો હોવાનું અનુભવે છે. તમામ ઉમેદવારો સમાન રીતે ભોગવે છે, જો કે કેટલાક વધુ ભોગવી શકે છે પરંતુ તેમાં કંઈ થઈ શકતું નથી કારણ કે ગાણિતિક ચોકસાઈ હંમેશા શક્ય હોતી નથી. આ અદાલતે અવરોધમાંથી બહાર નીકળવાનો એક માર્ગ બતાવ્યો છે - શંકાસ્પદ અથવા વાંધાજનક પ્રશ્નને બાકાત રાખો. ૩૨. એ ખૂબ જ કમનસીબ છે કે આ અદાલતના કેટલાક નિર્ણયો છતાં, જેમાંથી કેટલાકની ઉપર ચર્ચા કરવામાં આવી છે, અદાલતો દ્વારા પરીક્ષાઓના પરિણામમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં આવે છે. આ બાબત પરીક્ષા સત્તામંડળોને એવી મુશ્કેલ પરિસ્થિતિમાં મૂકે છે જ્યાં તેઓ ચકાસણી હેઠળ હોય છે અને ઉમેદવારો નહીં. વધુમાં, એક વિશાળ અને ક્યારેક લાંબી ચાલતી પરીક્ષાની ક્વાયત અનિશ્ચિતતાના વાતાવરણ સાથે સમાપ્ત થાય છે. જ્યારે એમાં કોઈ શંકા નથી કે ઉમેદવારો પરીક્ષાની તૈયારીમાં જબરદસ્ત પ્રયાસ કરે છે, પરંતુ એ ભૂલવું ન જોઈએ કે પરીક્ષા સત્તામંડળો પણ સફળતાપૂર્વક પરીક્ષા યોજવા માટે એટલા જ મોટા પ્રયાસો કરે છે. કાર્યની વિશાળતા પાછળના તબક્કે કેટલીક ક્ષતિ જાહેર કરી શકે છે, પરંતુ અદાલતે સફળતાપૂર્વક પરીક્ષામાં ભાગ લેનાર ઉમેદવારો અને પરીક્ષા

સત્તામંડળો દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસોમાં હસ્તક્ષેપ કરતા પહેલા પરીક્ષા સત્તામંડળો દ્વારા મૂકવામાં આવેલી આંતરિક ચકાસણી અને સંતુલન (ચેક્સ એન્ડ બેલેન્સ) ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ. હાલની અપીલો આવા હસ્તક્ષેપના પરિણામનું એક ઉત્તમ ઉદાહરણ છે જ્યાં આઠ વર્ષ વીતી ગયા પછી પણ પરીક્ષાઓના પરિણામ અંગે કોઈ આખરીતા નથી. પરીક્ષા સત્તામંડળો સિવાય ઉમેદવારો પણ પરીક્ષાના પરિણામની નિશ્ચિતતા કે અન્યથા બાબતે વિચારતા રહી જાય છે - તેઓ પાસ થયા છે કે નહીં; તેમનું પરિણામ અદાલત દ્વારા માન્ય રાખવામાં આવશે કે નામંજૂર કરવામાં આવશે; તેમને કોલેજ કે યુનિવર્સિટીમાં પ્રવેશ મળશે કે નહીં; અને તેમની ભરતી થશે કે નહીં. આ અસંતોષકારક પરિસ્થિતિ કોઈના ફાયદા માટે કામ કરતી નથી અને આવી અનિશ્ચિતતાની સ્થિતિના પરિણામે ગૂંચવણ વધુ વણસી જાય છે. આ તમામની એકંદર અને વ્યાપક અસર એ છે કે જાહેર હિતને નુકસાન થાય છે."

૧૨. કાયદો સુસ્થાપિત છે કે જવાબદારી ઉમેદવાર પર માત્ર એ દર્શાવવાની નથી કે કી જવાબ ખોટો છે પરંતુ એ પણ દર્શાવવાની છે કે તે એક ગંભીર ભૂલ છે જે સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે અને કી જવાબ ખોટો છે તે દર્શાવવા માટે કોઈ અનુમાનિત પ્રક્રિયા અથવા દલીલની જરૂર નથી. બંધારણીય અદાલતોએ આવી બાબતોમાં મોટો સંયમ રાખવો જોઈએ અને કી જવાબોની ચોકસાઈને પડકારતી રજૂઆતને ધ્યાને લેવામાં અનિરુદ્ધ

દર્શાવવી જોઈએ. કાનપુર યુનિવર્સિટી કેસ (ઉપર મુજબ) માં, અદાલતે નીચે મુજબની વ્યવસ્થાની ભલામણ કરી હતી:

(૧) મોડરેશન;

(૨) પ્રશ્નોમાં અસ્પષ્ટતા ટાળવી;

(૩) શંકાસ્પદ પ્રશ્નોને બાકાત રાખવા માટે તાત્કાલિક નિર્ણયો લેવા અને આવા પ્રશ્નો માટે કોઈ ગુણ ન ફાળવવા.

૧૩. જ્યાં સુધી હાલના કેસનો સંબંધ છે, કી જવાબોની પ્રથમ ચાટી પ્રસિદ્ધ કરતા પહેલા પણ કમિશને બે નિષ્ણાત સમિતિઓ દ્વારા કી જવાબોનું મોડરેશન કરાવ્યું હતું. ત્યારબાદ, વાંધાઓ મંગાવવામાં આવ્યા હતા અને વાંધાઓની ચકાસણી કરવા માટે ૨૬ સભ્યોની સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી અને આ ક્વાયટ પછી સમિતિએ ભલામણ કરી હતી કે ૫ પ્રશ્નો રદ કરવામાં આવે અને ૨ પ્રશ્નોમાં, કી જવાબો બદલવામાં આવે. એવું માની શકાય છે કે આ સમિતિઓમાં વિવિધ વિષયોના નિષ્ણાતો સામેલ હતા જેના માટે પરીક્ષાર્થીઓની પરીક્ષા લેવામાં આવી હતી. ન્યાયાધીશો શૈક્ષણિક બાબતોમાં નિષ્ણાતોની ભૂમિકા સ્વીકારી શકે નહીં. જ્યાં સુધી, ઉમેદવાર એવું દર્શાવે નહીં કે કી જવાબો પ્રથમદર્શી રીતે જ સ્પષ્ટપણે ખોટા છે, ત્યાં સુધી અદાલતો શૈક્ષણિક ક્ષેત્રમાં પ્રવેશી શકે નહીં, બંને પક્ષો દ્વારા આપવામાં આવેલી દલીલોના ગુણદોષનું મૂલ્યાંકન કરી શકે નહીં અને પછી કયો જવાબ વધુ સારો અથવા વધુ સાચો છે તેવા નિષ્કર્ષ પર આવી શકે નહીં.

૧૪. હાલના કેસમાં અમે જણાવું છે કે ત્રણેય પ્રશ્નો માટે લાંબી તર્કબદ્ધ દલીલની પ્રક્રિયા જરૂરી હતી અને હાઈકોર્ટે પોતે નોંધ્યું છે કે કમિશનના વલણને અમુક પાઠ્યપુસ્તકો દ્વારા પણ સમર્થન મળે છે. જ્યારે પરસ્પર વિરોધી મંતવ્યો હોય, ત્યારે અદાલતે નિષ્ણાતોના અભિપ્રાય સામે નમવું જોઈએ. ન્યાયાધીશો તમામ ક્ષેત્રોમાં નિષ્ણાત હોતા નથી અને બની શકતા નથી અને તેથી, તેમણે ઘણો સંયમ રાખવો જોઈએ અને નિષ્ણાતોના અભિપ્રાયને ઉલટાવી દેવા માટે તેમના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા ઓળંગવી જોઈએ નહીં.

૧૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને લેતાં અમારો સ્પષ્ટ અભિપ્રાય છે કે હાઈકોર્ટે એવા નિર્દેશો આપીને તેના અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા ઓળંગી હતી જે સંબંધિત ક્ષેત્રના નિષ્ણાતોના નિર્ણયને બાજુ પર રાખવા સમાન હતા. જ્યાં સુધી અપીલકર્તા - રાહુલ સિંહના વાંધાનો સંબંધ છે, જે પ્રશ્ન પર તેમણે વાંધો ઉઠાવ્યો હતો તેને જોયા પછી, અમે પોતે પ્રથમદર્શી અભિપ્રાય ધરાવીએ છીએ કે કમિશન દ્વારા આપવામાં આવેલ જવાબ સાચો છે.”

૯.૧ આમ, સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત કરવામાં આવેલા કાયદા મુજબ, આવા પ્રશ્નોની આન્સર કી તૈયાર કરનાર નિષ્ણાત સમિતિના અભિપ્રાયોમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં આ અદાલત પાસે મર્યાદિત અધિકારક્ષેત્ર રહેશે. એવું અવલોકન કરવામાં આવે છે કે બંધારણીય અદાલતોએ આવી બાબતોમાં મોટો

સંયમ રાખવો જોઈએ અને આન્સર કીની ચોકસાઈને પડકારતી રજૂઆતને ધ્યાને લેવામાં અનિચ્છા દર્શાવવી જોઈએ.

૯.૨ સર્વોચ્ચ અદાલતે વધુમાં ઠરાવ્યું છે કે જ્યારે પરસ્પર વિરોધી મંતવ્યો હોય, ત્યારે અદાલતે નિષ્ણાતના અભિપ્રાય સામે નમવું જોઈએ અને અધિકારક્ષેત્રની મર્યાદા ઓળંગી શકે નહીં. હાલના કેસમાં, નિષ્ણાતોએ અભિપ્રાય આપ્યો છે કે પ્રશ્ન નં. ૩૪ ની આન્સર કી વિકલ્પ "ડી" હશે, જ્યારે અન્ય ખોટી આન્સર કી સુધારવામાં આવી છે.

૧૦. આમ, આ અદાલતના સુવિચારિત અભિપ્રાય મુજબ, અરજદાર દ્વારા પસંદ કરવામાં આવેલા વિકલ્પ "એ" માટે પ્રશ્ન નં. ૩૪ ના જવાબ માટે એક ગુણ આપવાનો ઇનકાર કરવામાં સામાવાળા સત્તામંડળો દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા આચરવામાં આવી નથી.

૧૧. સંજોગો અનુસાર, હાલની પિટિશન નિષ્ફળ જાય છે. રુલ મુક્ત કરવામાં આવે છે. ખર્ચ અંગે કોઈ હુકમ નથી.

સહી/-

(એ.એસ. સુપેહિયા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.